

Göteborgs
Stad

Socialförvaltningarnas rutin för handläggning av unga lagöverträdare (LUL)

Reglerande styrande dokument

Policy
Riktlinje
Regel
Anvisning
► **Rutin**
Instruktion

Göteborgs Stads styrsystem

Utgångspunkterna för styrningen av Göteborgs Stad är lagar och författningar, den politiska viljan och stadens invånare, brukare och kunder. För att förverkliga utgångspunkterna behövs förutsättningar av olika slag. Stadens politiker har möjlighet att genom styrande dokument beskriva hur de vill realisera den politiska viljan. Inom Göteborgs Stad gäller de styrande dokument som antas av kommunfullmäktige och kommunstyrelsen. Därutöver fastställer nämnder och bolagsstyrelser egna styrande dokument för sin egen verksamhet. Kommunfullmäktiges budget är det övergripande och överordnade styrande dokumentet för Göteborgs Stads nämnder och bolagsstyrelser.

Om Göteborgs Stads styrande dokument

Göteborgs Stads styrande dokument är våra förutsättningar för att vi ska göra rätt saker på rätt sätt. De anger vad nämnder/styrelser och förvaltningar/bolag ska göra, vem som ska göra det och hur det ska göras. Styrande dokument är samlingsbegreppet för dessa dokument.

Stadens grundläggande principer såsom demokratisk grundsyn, principer om mänskliga rättigheter och icke-diskriminering omsätts i praktisk verksamhet genom att de integreras i stadens ordinarie beslutsprocesser. Beredning av och beslut om styrande dokument har en stor betydelse för förverkligandet av dessa principer i stadens verksamheter.

De styrande dokumenten ska göra det tydligt både för organisationen och för invånare, brukare, kunder, leverantörer, samarbetspartners och andra intressenter vad som förväntas av förvaltningar och bolag. De styrande dokumenten ligger till grund för att utkräva ansvar när vi inte arbetar i enlighet med vad som är beslutat.

Styrande dokument			
Kommunala föreskrifter		Planerande och reglerande styrande dokument	
Normgivning mot enskild	Riktade styrande dokument	Planerande styrande dokument	Reglerande styrande dokument

Beslutad av: Avdelningschefsnätverket Barn och unga	Gäller för: Socialförvaltningarna Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst	Diarienummer:	Datum och paragraf för beslutet: 2025-09-18
Dokumentsort: Rutin	Giltighetstid: Tills vidare	Senast reviderad: 2026-07-01	Dokumentansvarig: Processledare enheten för kvalitet

Bilagor:

- Bilaga 1: Handläggarstöd vid begäran om yttrande enligt LUL
 - Bilaga 2: Handläggarstöd i utformandet av ungdomskontrakt
-

Innehåll

Inledning	4
Syftet med denna rutin	4
Vem omfattas av rutinen	4
Bakgrund	4
Koppling till andra styrande dokument	4
Stödjande dokument	5
Rutin	6
Unga lagöverträdare under 15 år	6
Information, underrättelse och anmälan från polismyndighet	6
Närvaro vid polisförhör	6
Beslut om begäran av en utredning enligt 31 § andra stycket LUL	6
Beslut om begäran om bevistalan enligt 38 a § LUL	7
Medling	7
Unga lagöverträdare 15 – 17 år	7
Information, underrättelse och anmälan från polismyndighet	7
Närvaro vid polisförhör	8
Häktning	8
Begäran om yttrande enligt 11 § LUL	8
Samråd med åklagare i särskilt svåra ärenden	10
När den unge/vårdnadshavare ej medverkar	10
Skadestånd	10
Kommunicering och färdigställa yttrandet	10
Påföljd och verkställighet	11

Åklagaren kan utdöma	11
Beslut av Tingsrätt – inkommen dom.....	11
Underrättelse enligt 15 kap. 5 § SoL i samband med ej verkställd ungdomspåföljd.....	15

Inledning

Syftet med denna rutin

Syftet med rutinen är att säkerställa en rättssäker handläggning och ökad likvärdighet i ärenden som handlar om barn som misstänks för/begår brott.

Rutinen handlar om socialtjänstens handläggning i den rättsliga processen när ett barn över 15 år misstänks för brott och därmed är aktuell hos Polismyndigheten (rättsväsendet). Den beskriver socialnämndens skyldigheter från brottsmisstanke till en eventuell verkställighet av påföljd. Rutinen omfattar även barn under 15 år som inte kan åtalas för brott. Rutinen tar inte hänsyn till andra behov hos barnet som inte är relaterade till den rättsliga processen.

Vem omfattas av rutinen

Denna rutin gäller tillsvidare för samtliga socialförvaltningar; Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst med ansvar för att utreda barn under 18 år.

Bakgrund

En rutin om unga lagöverträdare upprättades första gången 2016 på uppdrag av enhetschefsnätverket för Barn och unga eftersom det saknades ett stadenövergripande sätt att arbeta med målgruppen. Därefter har rutinen reviderats och uppdaterats vid flera tillfällen och har även varit arkiverad en period. Under 2025 har rutinen reviderats i större omfattning tillsammans med en arbetsgrupp med representanter från alla fyra socialförvaltningarna.

Koppling till andra styrande dokument

Styrande dokument	Koppling till denna rutin
Socialförvaltningarnas rutin för hantering av skyddade personuppgifter	Rutinen ska läsas parallellt i de fall barnet och/eller dess familj har någon form av skyddade personuppgifter.
Utreda barn under 18 år enligt socialtjänstlagen	Rutinen beskriver handläggningen under utredningsprocessen.

[Ansökan om vård enligt 4 § LVU](#)

Rutinen beskriver hur en ansökan om vård enligt LVU görs.

Stödjande dokument

[Barn och unga som begår brott – Handbok för socialtjänsten](#), 2020

[Bedöma risk och behov för barn och unga som begår brott eller har annat normbrytande beteende](#) - Kunskapsstöd från Socialstyrelsen, 2020.

[Insatser för att motverka fortsatt normbrytande beteende och återfall i brott-](#)
Kunskapsstöd med rekommendationer för socialtjänstens arbete med barn 6–17 år från Socialstyrelsen, 2021.

[Socialstyrelsens allmänna råd om handläggning av ärenden som gäller unga lagöverträdare](#)

[Bilaga – Flödesschema över rättsväsendets och socialtjänstens uppgifter när barn 15–17 år är misstänkta för brott](#)

[Samtalskarta om Socialtjänstens yttrande](#)

[BBIC Grundbok](#)

Rutin

Unga lagöverträdare under 15 år

Information, underrättelse och anmälan från polismyndighet

Information från Polismyndighet om att ett barn som ännu inte fyllt 15 år är misstänkt för brott ska betraktas som en anmälan, enligt 19 kap. 1 § SoL. Aktualisering av inkommen anmälan görs omedelbart.

När en utredning enligt 14 kap. 2 § SoL avser ett barn som misstänks ha begått brott ska det i utredningen göras en bedömning som beskriver om barnet på kort eller lång sikt riskerar att återfalla i brott eller utvecklas ogynnsamt.

Närvaro vid polisförhör

När polisen handlägger en utredning enligt 31 § LUL ska socialtjänsten närvara vid polisförhör. Närvaron kan ses som en del av en förhandsbedömning. Det krävs *synnerliga*¹ skäl för att socialtjänsten inte ska närvara vid förhöret. Om det saknas möjlighet bör socialsekreterare i samverkan med polisen tillfrågas om de kan närvara istället.

Beslut om begäran av en utredning enligt 31 § andra stycket LUL

Efter bedömning om att det behövs ett klargörande av en brotts handling kan socialnämnden göra en begäran till Polismyndigheten om behovet av en utredning om brott, enligt 31 § andra stycket LUL. Detta är förutsatt att socialnämnden behöver stöd i sin utredning (enligt 14 kap. 2 §) att avgöra vilka insatser som kan vara aktuella för den unge i syfte att förhindra en ogynnsam utveckling eller upprepad brottslighet. Socialnämndens begäran är ett formellt beslut i Treserva som ska registreras (beslut krävs för att bryta vår sekretess). Beslutet heter ”Begäran om utredning enligt 31 § LUL” Använd mallen ”IFO LUL begäran om utredning av polis” i Treserva.

Om utredning enligt 31 § LUL pågår, ska socialsekreteraren ha en regelbunden dialog med polis alternativt åklagare i syfte att utredningen inte blir mer omfattande än vad som krävs för att ge socialnämnden tillräckligt beslutsunderlag. När polisens utredning är klar, vilket den ska vara inom tre månader, ska utredningsprotokollet behandlas som en inkommen handling som används som ett underlag i socialnämndens utredning.

Se gällande delegationsordning för beslutsfattare.

¹ Synnerliga skäl: när det uppstått förhinder som inte kan förutses eller undvikas och då socialtjänsten trots stora ansträngningar inte kan närvara.

Beslut om begäran om bevistalan enligt 38 a § LUL

Vid allvarliga brott där socialnämnden bedömer det som angeläget med en domstolsprövning för att bättre kunna avgöra vilka vårdinsatser som behövs, kan en framställning göras hos åklagare om att bevistalan ska väckas.

För att socialnämnden ska kunna begära att bevistalan ska väckas krävs ett formellt beslut, "Begäran enl 38 a § LUL om förande av bevistalan" som ska registreras i Treserva (krävs för att bryta sekretess). Mallen "IFO LUL Begäran om bevistalan" som finns i Treserva ska användas. Efter begäran om bevistalan prövar åklagaren om det finns skäl att väcka talan i domstol.

Se gällande delegationsordning för beslutsfattare.

Medling

Målet med medling ska vara att minska de negativa följderna av brottet och ska ske i bägge parterns intresse. Syftet är att gärningsmannen får ökad insikt om brottets konsekvenser och att målsäganden ges möjlighet att bearbeta sina upplevelser (3 § lag om medling med anledning av brott). Medlarens roll är att utifrån en opartisk position underlätta för båda parterna att samtala om brottet på ett konstruktivt sätt och därmed underlätta ett eventuellt avslut och möjlighet att gå vidare efter händelsen.

Om barnet medger att hen på något sätt varit delaktig i ett brott ska barnet och dess vårdnadshavare tillfrågas om samtycke till att bli kontaktad av medlingsverksamheten.

Ansvarig socialsekreterare skickar via e-post (medling@socialcentrum.goteborg.se), namn och kontaktuppgifter samt Polismyndighetens diarienummer (k-nr) alternativt åklagarens diarienummer (AM-nr).

För att medling ska vara aktuellt för barn som är under 12 år krävs en bedömning i samråd med medlingsverksamheten, vårdnadshavare och polis/åklagare

Unga lagöverträdare 15 – 17 år

Information, underrättelse och anmälan från polismyndighet

Information från Polismyndighet om att någon som fyllt 15 men inte 18 år är skäligen misstänkt för brott ska betraktas som en inkommen anmälan enligt 19 kap. 1 § SoL. Aktualisering av inkommen anmälan görs omedelbart.

En utredning enligt 14 kap. 2 § SoL som avser ett barn som har begått eller misstänks ha begått brott ska innehålla en bedömning som beskriver riskerna för att barnet kan komma att återfalla i brott eller utvecklas ogynnsamt i övrigt.

Vid beslut om att inte inleda utredning, enligt 14 kap. 2 § SoL, är det viktigt att klargöra för den unge och vårdnadshavare att om det inkommer en begäran om yttrande från Åklagar- eller Polismyndighet i ett senare skede kommer en utredning inledas då.

Närvaro vid polisförhör

Det krävs *särskilda*² skäl för socialtjänsten att inte närvara vid eventuella polisförhör. Närvaron kan ses som en del av en förhandsbedömning. Om inte ansvarig socialsekreterare kan närvara bör socialsekreterare i samverkan med polisen tillfrågas om möjligheten att närvara istället.

Häktning

Om det inkommer information om att den unge är eller riskerar att bli häktad ska en skyddsbedömning göras. Genom att samråda med åklagaren ska socialnämnden överväga om ett omedelbart omhändertagande enligt LVU kan vara ett alternativ till häktning. Om den unge redan vårdas enligt LVU, ska frågan om omplacering som alternativ till häktning tas upp i samråd med åklagaren. Betyggande övervakning inom SiS ska som regel föredras framför häktning som är mer ingripande med restriktioner och begränsad möjlighet till skolgång. Om rätten beslutar om häktning ska förutsättningarna för LVU och omplacering till SIS bedömas fortlöpande liksom övervägande om den unge är i behov av andra åtgärder.

Om en placering enligt LVU, på ett så kallat § 12-hem (Statens institutions Styrelse, SiS) skulle bli aktuellt behövs vanligen beslut om polishandräkning för transport.

Begäran om yttrande enligt 11 § LUL

Vid begäran om yttrande från åklagar- eller polismyndighet, inleds utan dröjsmål en utredning enligt 14 kap. 2 § SoL. Möjligheten finns därmed att inhämta uppgifter från exempelvis skola utan samtycke som vid andra utredningar, om det bedöms lämpligt för att få en helhetsbild av ungdomens situation. Yttrandet ska begränsas till att innehålla uppgifter som är tillräckliga, väsentliga och ändamålsenliga för att ge åklagaren ett underlag till beslut om åtal ska väckas eller om åklagaren ska meddela straffreläggande/straffvarning. Om åklagaren väcker åtal kommer yttrandet ligga till grund för domstolens val av påföljd. Yttrandet kommer i de fall som det används i domstol att bli en allmän och offentlig handling.

Om den unge bedöms ha ett särskilt vårdbehov och behov av åtgärder som syftar till att motverka att den unge utvecklas ogynnsamt och eller återfaller i brott ska detta redovisas i Ungdomsvård med ungdomskontrakt/vårdplan. Ungdomsvård utesluter inte att den unge också kan vara lämplig för ungdomstjänst.

För ytterligare vägledning, se bilaga 1: *Handläggartöd vid begäran om yttrande* samt bilaga 2: *Handläggartöd i utformandet av ungdomskontrakt*.

Yttrandets innehåll

Yttrandet ska innehålla redogörelse i följande frågeområden (se förtydligande nedan):

- Socialnämndens bedömning gällande särskilt vårdbehov
- Den unges personliga omständigheter (i de fall särskilt vårdbehov föreligger)

² Särskilda skäl: att handläggaren plötsligt blir sjuk och det inte finns någon ersättare, eller att socialtjänsten redan har omfattande kännedom om barnet och brottet.

- Tidigare verkställigheter av påföljd och insatser av socialtjänsten
- Bedömning om ungdomstjänst är en lämplig påföljd
- Medling med anledning av brott

I Treserva finns:

- Mall för yttrande
- Mall för ungdomsvård med ungdomskontrakt (SoL)
- Mall för ungdomsvård med vårdplan (LVU)

Särskilt vårdbehov

Särskilt vårdbehov föreligger när den unge bedöms vara i behov av socialtjänstens insatser genom beviljat bistånd eller annan öppenvård utan bistånd. Syftet med insatserna ska vara att förhindra en ogynnsam utveckling. Särskilt vårdbehov ska vid insats/vård enligt SoL redovisas i mallen ”Ungdomsvård med ungdomskontrakt” alternativt om vården sker med stöd enligt LVU i mallen ”Ungdomsvård med vårdplan”.

Ungdomskontraktet/vårdplanen ska beskriva innehållet, omfattningen och intensiteten i insatsen. Det bör även framgå vilka konsekvenser för misskötsel och frånvaro i form av återrapportering till åklagare som kan bli aktuellt.

Personliga omständigheter

Om den unge bedöms ha ett särskilt vårdbehov ska yttrandet redogöra för information om den unges livssituation som har legat till grund för socialnämndens bedömning. Följande områden kan vara vägledande:

- Familj och sociala relationer
- Skola och fritid
- Fysisk och psykisk hälsa
- Alkohol och droger
- Känsl- och beteendemässig utveckling
- Tidigare kriminalitet
- Tidigare brottsutsatthet

Om den unge inte har ett särskilt vårdbehov räcker det med en kortfattad redogörelse för varför ett sådant behov inte anses föreligga, eftersom yttrandet blir en offentlig handling.

Tidigare verkställigheter av påföljd och insatser av socialtjänsten

Yttrandet ska innehålla uppgifter huruvida den unge har utfört tidigare utdömd ungdomsvård eller ungdomstjänst och när så skedde. Om påföljden, helt eller delvis, inte har utförts ska yttrandet redogöra för varför.

Yttrandet ska också innehålla information om vilka relevanta tidigare och pågående insatser som funnits/finns för den unge med uppgift om tidpunkt, typ av insats, omfattning och resultat.

Medling med anledning av brott

Syftet med medling är att minska de negativa konsekvenserna av brottshändelsen, för båda parter. Medlarens roll är att utifrån en opartisk position underlätta för båda parterna att samtala om brottet på ett konstruktivt sätt och därmed underlätta ett eventuellt avslut och möjlighet att gå vidare efter händelsen.

Om den unge medger att hen på något sätt varit delaktig i ett brott ska den unge tillfrågas om samtycke till att bli kontaktad av medlingsverksamheten.

Ansvarig socialsekreterare skickar via e-post (medling@socialcentrum.goteborg.se), namn och kontaktuppgifter samt Polismyndighetens diarienummer (k-nr) alternativt åklagarens diarienummer (AM-nr).

Ungdomstjänst

Vid bedömning om ungdomstjänst är lämplig påföljd ska följande beaktas:

- Kan den unge anpassa sig till allmänna krav som gäller på en arbetsplats?
- Finns det fysiska/psykiska hinder?
- Har den unge ett aktivt missbruk som gör påföljden olämplig?

Vid misstanke om *ringa narkotikabrott för eget bruk* är straffvärdet inte tillräckligt och därför är ungdomstjänst inte aktuellt.

Samråd med åklagare i särskilt svåra ärenden

I de fall socialnämnden har svårigheter att formulera ett ungdomskontrakt alternativt en vårdplan som motsvarar bedömt vårdbehov kan kontakt tas med åklagare för konsultation.

När den unge/vårdnadshavare ej medverkar

Om den unge eller vårdnadshavare inte medverkar till utredningen ska yttrandet baseras på de uppgifter som socialnämnden känner till sedan tidigare och/eller vad som framkommit i övrigt under utredningen.

Skadestånd

När den unge är misstänkt för brott mot person och egendom som exempelvis misshandel, stöld, hot eller skadegörelse kan det finnas behov av att lämna information om skadestånd under yttrandeprocessen. För mer information, se Kronofogdemyndighetens webbplats.

Kommunicering och färdigställa yttrandet

Yttrandet ska vara kommunicerat med den unge och vårdnadshavare innan det anses upprättat. Om uppgifterna inhämtats från den unge och vårdnadshavare räcker det att låta den unge och vårdnadshavare ta del av materialet genom tex ett telefonsamtal. När yttrandet avgått ska ”yttrandeutredningen” avslutas. I de fall som socialnämnden har bedömt att det föreligger ett särskilt vårdbehov ska ärendet ligga öppet i avvaktan på beslut från åklagaren/dom från Tingsrätten. När ingen sådan bedömning föreslagits och ingen annan aktivitet pågår ska ärendet avslutas. Det är inte tillåtet att ha ett öppet ärende i avvaktan på dom.

Se gällande delegationsordning för beslutsfattare.

Påföljd och verkställighet

Åklagaren kan utdöma

- Straffföreläggande enligt 15 § LUL kan utdömas om ett brott är erkänt och ungdomsvård inte är aktuellt. Straffföreläggande innebär att betala böter alternativt genomföra ungdomstjänst.
- Straffvarning enligt 17 § LUL kan utdömas om ett brott är erkänt och den unge samtyckt till ungdomsvård med ungdomskontrakt eller att det finns ungdomsvård med vårdplan enligt 3 § LVU. Vanligtvis gäller straffvarning ringa narkotikabrott genom eget bruk.

Den unge ska underrättas om beslutet om straffvarning vid ett personligt möte med åklagaren dit den unge, vårdnadshavare och socialsekreterare är inbjudna. Vid förhinder ska socialsekreteraren kontakta åklagaren för att göra en överenskommelse om hur informationen från mötet ska överlämnas.

Verkställighet av straffvarning med ungdomskontrakt/ vårdplan

Åklagarens meddelande om straffvarning, vilket förutsätter ungdomskontrakt alt. vårdplan, ska registreras i Treserva som ett beslut ”Straffvarning LUL” och kopplas till planerad insats.

Om åtgärden enligt ungdomskontrakt/vårdplan är inom stadens egna vårdgivare utformas ett uppdrag (använd ungdomskontraktet) som efter att kontakt tagits, överlämnas via Treserva. Socialsekreteraren har ansvar för att följa upp att den unge följer ungdomskontrakt/vårdplan.

Det finns inga hinder för att ungdomen påbörjar en behandlande insats innan dess att åklagaren meddelat sitt beslut. När beslut om straffvarning meddelas kopplas beslutet till pågående insats.

Socialsekreteraren kan skriftligen meddela åklagaren när ungdomen uppfyllt innehållet i ungdomskontraktet/vårdplanen. Åklagaren ska meddelas om den unge inte efterföljer överenskommen åtgärd. I Treserva finns mallar för underrättelse under rubriken IFO LUL.

Beslut av Tingsrätt – inkommen dom

Läs igenom hela domen noggrant från början till slut för att exempelvis uppmärksamma att domen kan innehålla flera påföljder eller att domen kan gälla för flera personer.

Verkställighet av ungdomsvård

Lägg in inkommen dom som inkommen handling i Treserva.

Lägg in beslutet ”Dom-Ungdomsvård 32 kap 1 § BrB” i Treserva. Koppla beslutet till planerad insats (exempelvis Mini Maria, ungdomsbehandling eller placering enligt SoL/LVU).

I de fall som tingsrätten bedömt att åtgärderna inte är tillräckliga i förhållande till brottets allvar kan tingsrätten ta beslut om att ungdomsvården ska kompletteras med ungdomstjänst. Det är socialsekreterarens ansvar att ta kontakt med utförarenheterna för att samråda och planera hur verkställigheten ska gå till.

Ska ungdomsvården verkställas inom stadens egna vårdgivare utformas ett uppdrag enligt inkommen dom (använd ungdomskontraktet) som sedan överlämnas via Treserva efter att kontakt tagits.

Socialsekreteraren har ansvar för att följa upp att den unge följer ungdomsvården.

Det finns inga hinder för att den unge påbörjar den behandlande insatsen innan tingsrätten meddelat dom. När domen meddelas kopplas beslutet till pågående insats.

Verkställighet av ungdomstjänst

Inkommen dom aktualiseras i Treserva och antalet timmar (20–150) anges. Nytt ärende ”Ungdomstjänst verkställighet” öppnas. Se lathund i datorhjälpen: [Översiktsguide - Treserva Barn och unga](#)

Uppdrag skickas via Treserva till utförare på ungdomstjänst och ska innehålla:

- Den unges personuppgifter.
- Vårdnadshavarens namn.
- Domens diarienummer samt antal timmar ungdomstjänst.
- Särskilda omständigheter att beakta (t.ex. redan pågående insats eller missbruk).

Efter samråd med utförare på ungdomstjänst kallar socialsekreterare till informationsmöte. Till mötet kallas den unge, vårdnadshavare och utförare på ungdomstjänst. Påföljden ungdomstjänst ska ha påbörjats inom *två månader* från att domen har vunnit laga kraft. En avvikelse ska upprättas i de fall tiden överskrids.

Verkställighet av ungdomsövervakning

Det är Kriminalvården som ansvarar för påföljden och socialtjänstens uppgift är att samverka med frivården i inledande verkställighetsplanering och under regelbundna uppföljningar. Nämnden ska utse en särskild handläggare under verkställigheten. Det finns en sekretessbrytande bestämmelse (26 kap. 9b § offentlighets- och sekretesslagen OSL) som gör det möjligt för socialtjänsten att lämna uppgifter till Kriminalvården.

När dom inkommer aktualiseras den i Treserva och antalet månader (6–12) anges. Handläggningen skiljer sig åt beroende på om det finns ett pågående ärende eller inte. Se lathund i datorhjälpen: [Översiktsguide - Treserva Barn och unga](#)

Verkställighet av ungdomsfängelse (kommer att införas för brott begångna efter 1 juli 2026 istället för LSU)

Det är Kriminalvården som ansvarar för påföljden och socialtjänstens uppgift är att samverka med kriminalvården i verkställighetsplanering och uppföljning. Nämnden ska utse en särskild handläggare under verkställigheten. Det finns en sekretessbrytande bestämmelse (10 kap. 15a § offentlighets- och sekretesslagen OSL) som gör det möjligt för socialtjänsten att lämna uppgifter till Kriminalvården.

När dom inkommer aktualiseras den i Treserva och strafftiden anges. Handläggningen skiljer sig åt beroende på om det finns ett pågående ärende eller inte. Se lathund i datorhjälpen: [Översiktsguide - Treserva Barn och unga](#)

Glöm ej att i Treserva korrigera genomförandeperioden för beslutet enligt 11 § LVU när påföljden verkställs. Skicka även ”meddelande om vård” till Krav och bidrag, då föräldrarna inte ska betala vårdavgift under tiden i fängelse.

Ansvar och samverkan under verkställighetstiden

Ett nära och välfungerade samarbete mellan Kriminalvården och socialtjänsten under hela verkställighetstiden är mycket viktigt. När det gäller personer som dömts till fängelse framgår av 29 kap. 3 § socialtjänstlagen att den kommun där den enskilde är folkbokförd ansvarar för insatser vid kriminalvård i anstalt. Det innebär att folkbokföringskommunens ansvar inte upphör under tid då den enskilde avtjänar fängelsestraff och att ansvaret omfattar både anstaltstiden och under den tid utslusningsåtgärder pågår.

Den särskilda handläggaren ska:³

- Företräda socialtjänsten i samverkan med Kriminalvården.
- Utgöra Kriminalvårdens kontaktperson i frågor som rör socialtjänstens ansvar.
- Delta när verkställighetsplanen upprättas, följs upp och ändras.
- Bidra med socialtjänstens kunskap om barnet, familjen, tidigare insatser, hemmiljö, umgänge och riskmiljöer.
- Medverka vid planering av permissioner, särskilt om permission ska ske på hemorten.
- Medverka vid utslusning och villkorlig frigivning, exempelvis i frågor om boende, sysselsättning/skola och kvarstående behandlingsbehov.⁴ Tidig samverkan mellan Kriminalvården och socialnämnden kan möjliggöra en obruten utslusning genom att socialnämnden övertar betalningsansvaret när Kriminalvårdens ansvar upphör, förutsatt att behovet kvarstår.
- Underlätta informationsutbyte mellan socialtjänsten och Kriminalvården under verkställigheten.
- Bidra till en sammanhållen övergång mellan Kriminalvården och kommunen så att barnets behov av stöd och insatser tillgodoses utan avbrott.

³ Prop. 2025/26:132 *Frihetsberövande påföljder för barn och unga*, s.150–152.

⁴ Socialnämnden har ett särskilt utpekad ansvar för barn och unga efter villkorlig frigivning från ett fängelsestraff (18 kap. 10 § SoL) och behöver därför överväga ifall det finns behov av insatser för den unge enligt SoL eller LVU för att motverka återfall i brott och en ogynnsam utveckling.

LVU-vård samtidigt som fängelse

I de fall som den unge sedan tidigare vårdas enligt LVU när hen blir dömd till fängelse ska vården övervägas/omprövas som vanligt. För att kunna säkerställa kontinuiteten och långsiktigheten i vården kan det vara så att beslutet om LVU-vård behöver bestå, tex. när det rör sig om relativt korta verkställighetstider, men också om den unge kan antas vara i behov av vård med stöd av LVU efter att verkställigheten är fullgjord. LVU-vård för miljöfallen ska inte upphöra förrän de omständigheter som föranledde vården har förändrats på ett varaktigt och genomgripande sätt (21 § LVU). När det gäller 3 § LVU så ska nämnden besluta att den ska upphöra när den inte längre behövs. Det innebär att beteendet som har varit orsaken till vården ska ha upphört och att den positiva utvecklingen ska ha bestått över tid. Beslut om uppföljning efter avslutad LVU-vård fattas samma dag som vården upphör (21 b § LVU). Vården kan även ske på frivillig väg efter avtjänande av straffet. Inför straffets avslut ska en bedömning göras av om den unge kan vara i behov av fortsatt vård enligt LVU. Bedömningen ska göras i enlighet med gällande LVU-rutin, se länk på s. 4. Vård enligt LVU ska även beslutas om den som har dömts till fängelse, vid tidpunkten för villkorlig frigivning, bedöms vara i uppenbart behov av sådan vård.

Verkställighet av sluten ungdomsvård, LSU (kommer avskaffas för brott begångna efter 1 juli 2026 och ersättas med ungdomsfängelse)

Påföljden verkställs av Statens institutionsstyrelse, SiS, som ansvarar för vården, men den ska planeras och genomföras efter samråd med socialnämnden (3 § LSU). Vårdtidens längd varierar från 14 dagar till fyra år.

När domen inkommer registreras den i Treserva som inkommen handling. Lägg in beslutet ”Dom-sluten ungdomsvård (LSU) 32 kap. 5 § BrB” i Treserva. Du behöver inte vänta in att domen vinner laga kraft.

Glöm ej att i Treserva korrigerar genomförandeperioden för beslutet enligt 11 § LVU när LSU-vården verkställs. Skicka även ”meddelande om vård” till Krav och bidrag, då föräldrarna inte ska betala vårdavgift under LSU-vård.

Samråd och delaktighet under LSU-vården

Socialnämnden ska lämna information samt delta i samråd när SiS upprättar en verkställighetsplan. Socialnämnden är skyldig att lämna de uppgifter som behövs för att SiS ska kunna anvisa plats och tillhandahålla lämplig vård. Verkställighetsplanen ska följas upp fortlöpande och ändras när det finns anledning till det, vilket innebär att socialnämnden behöver involveras i planeringen vid flera tillfällen under verkställigheten. Innan SiS fattar beslut i vissa frågor ska SiS samråda med socialnämnden i den unges hemort. Det kan exempelvis handla om vistelse under öppnare former, vård i enskildhet eller vistelse utanför det särskilda ungdomshemmet. Om den unge i slutet av vårdtiden placeras utanför SiS egna institutioner, exempelvis i HVB-hem eller familjehem, och LSU upphör, kan nämnden komma att överta kostnadsansvaret, förutsatt att behovet av insatsen kvarstår. Socialnämnden har ett särskilt utpekat ansvar för barn och unga efter att de har avslutat en sluten ungdomsvård (18 kap. 10 § SoL) och behöver därför överväga

ifall det finns behov av insatser för den unge enligt SoL eller LVU för att motverka återfall i brott och en ogynnsam utveckling.⁵

För att kunna fullgöra skyldigheten att följa vården och erbjuda och motivera till insatser efter avslutad LSU-vård, finns möjligheten att efter samtycke från den unge och vårdnadshavare, bevilja insatsen stödkontakt med socialsekreterare enligt SoL under vårdtiden. På så sätt kan ärendet fortsatt vara öppet under verkställigheten av LSU-vården.

LVU-vård samtidigt som sluten ungdomsvård

I de fall som den unge sedan tidigare vårdas enligt LVU när hen blir dömd till LSU-vård ska vården övervägas/omprövas som vanligt. För att kunna säkerställa kontinuiteten och långsiktigheten i vården kan det vara så att beslutet om LVU-vård behöver bestå, tex. när det rör sig om relativt korta verkställighetstider, men också om den unge kan antas vara i behov av vård med stöd av LVU efter att verkställigheten är fullgjord. LVU-vård för miljöfallen ska inte upphöra förrän de omständigheter som föranledde vården har förändrats på ett varaktigt och genomgripande sätt (21 § LVU). När det gäller 3 § LVU så ska nämnden besluta att den ska upphöra när den inte längre behövs. Det innebär att beteendet som har varit orsaken till vården ska ha upphört och att den positiva utvecklingen ska ha bestått över tid. Beslut om uppföljning efter avslutad LVU-vård fattas samma dag som vården upphör (21 b § LVU). Vården kan även ske på frivillig väg efter avtjänande av LSU. Om den unge redan är placerad för vård, ska tiden för LSU-vård räknas från det att domen vunnit laga kraft. Inför avslutat straff ska en bedömning göras om den unge kan vara i behov av fortsatt vård enligt LVU, följ LVU rutin, se länk på s. 4.

Underrättelse enligt 15 kap. 5 § SoL i samband med ej verkställd ungdomspåföljd

Vid en situation där den unge inte fullföljer utdömd påföljd i form av ungdomsvård eller ungdomstjänst ska åklagaren underrättas. Exempel när åklagaren ska underrättas:

- Den unge vid upprepade tillfällen uteblir utan godtagbara skäl.
- Den unge på grund av olika anledningar inte kan genomföra de planerade vårdinsatserna eller ungdomstjänst.
- Att det efter domslut framkommit nya omständigheter som föranleder en ny bedömning av särskilt vårdbehov hos den unge.

Registrera beslutet ”Underrättelse om avvikelse”. Se gällande delegationsordning för beslutsfattare.

Underrättelsen ska vara skriftlig och beskriva på vilket sätt som påföljden inte fullgörs samt vilka åtgärder socialtjänsten gjort för att få påföljden att fungera. Om det görs en bedömning att ungdomsvård föreslås ersätta ungdomstjänst ska ett ungdomskontrakt eller vårdplan bifogas. Mallar för underrättelse enligt 15 kap. 5 § SoL, finns i Treserva under rubriken IFO LUL.

Se gällande delegationsordning för beslutsfattare.

⁵ Barn och unga som begår brott – Handbok för socialtjänsten, s. 141